

Zobrazovanie páchania podvodov na senioroch prostredníctvom elektronických médií

Mgr. Michaela Kiššová, PhD.

Abstrakt: V úvode autorka vymedzuje pozitíva a negatíva elektronických médií, ako aj vymedzuje vzťah seniorov k tomuto druhu médií. Následne autorka analyzuje vybrané prípady, ktoré sa vyznačujú spoločným znakom a ním je podvodné konanie páchané na senioroch v Slovenskej republike. Autorka si zvolila viaceré prípady, ktoré boli páchané v druhej polovici roku 2024 a ktoré boli prezentované v médiách. V závere sú zhodnotené viaceré znaky, ktoré vyplynuli zo skúmania.

Kľúčové slová: senior, podvod, Slovenská republika, obeť.

Abstract: In the introduction, the author defines the positives and negatives of electronic media, as well as defines the relationship of seniors to this type of media. Then, the author analyses selected cases, which are characterised by a common feature and that is fraudulent acts committed against the elderly in the Slovak Republic. The author has chosen several cases that were committed in the second half of 2024 and that were presented in the media. In the conclusion, several features that emerged from the investigation are evaluated.

Keywords: senior, fraud, Slovak Republic, victim.

Úvod

V súčasnosti je využívanie elektronických médií¹ rozšírené takmer vo všetkých oblastiach sveta a vo výraznej miere ovplyvňuje každodenné činnosti osôb, aj prostredníctvom ich vlastností ako je interaktivita, rýchlosť, dostupnosť a multimediálnosť. Práve rozšírenosť elektronických médií je spôsobená najmä technologickým pokrokom, ktorý podporuje aby osoby kdekoľvek a kedykoľvek mohli sledovať prezentovaný mediálny obsah. Média zobrazujú príbehy rôznymi spôsobmi pri odlišných situáciách. Informujú verejnosť o prípadoch trestných činov, alebo zobrazujú informácie z rôznych udalostí zo sveta. Častokrát viaceré média informujú o tej istej udalosti, z čoho môže sledujúca osoba nadobúdať dojem, že sú do väčšej miery páchané negatívne javy. Udalosti zobrazované v médiách často podporujú premýšľanie o nich, z dôvodu že média nielen informujú, ale aj formujú verejnú diskusiu na rôzne témy a ovplyvňujú postoje a hodnoty v spoločnosti.

Globálna prítomnosť elektronických médií má viacero dôsledkov, ktoré vplývajú na jednotlivcov ako aj spoločnosť či už v pozitívnom alebo v negatívnom zmysle. V pozitívnom zmysle elektronické média umožňujú okamžitý prístup k informáciám, podporujú sociálne prepojenia, umožňujú zdieľanie myšlienok a názorov, rozvíjanie zábavného a kreatívneho priemyslu, podnikanie a prácu v globálnom meradle, ako aj poskytujú dostupnosť a flexibilitu vzdelávania.

V negatívnom zmysle elektronické média spôsobujú informačné „preťaženie“ a závislosť na médiách a technológiách. Taktiež prostredníctvom šírenia dezinformácií môžu ovplyvňovať verejnú mienku a polarizovať spoločnosť. Elektronické média spôsobujú aj dlhodobé dôsledky pre spoločnosť či už zmenou hodnotového systému, alebo závislosťou

¹ Televízia, rádio, internetové stránky, sociálne siete, podcasty, videá, digitálne noviny a časopisy.

ekonomiky na digitálnom sektore a v neposlednom rade aj formujú nové spôsoby budovania a udržiavania vzťahov.²

Používanie elektronických médií je veľmi rozšírené medzi mladými ľuďmi, ale v súčasnosti môžeme vidieť, že aj osoby vyššieho veku³ ich využívajú napríklad pri komunikácií s blízkymi osobami, či využívaním elektronických služieb bánk, či rôznych úradov a inštitúcií. Taktiež seniori elektronické médiá využívajú pri komunikácií s lekármi či na vyhľadávanie rôznych informácií pre vzdelávanie či zábavu. Avšak v porovnaní s mladšou kategóriou osôb je to skupina s veľmi nízkou úrovňou technologickej vyspelosti, pričom vek je jedným z hlavných faktorov, ktoré najviac ovplyvňujú ich používanie elektronických médií.⁴

V Slovenskej republike bol realizovaný výskum zameraný na digitálnu gramotnosť zaoštrná na seniorov (2023), jedným zo skúmaných faktorov bol aj index digitálnej bezpečnosti seniorov. „*Index vyjadruje rizikovosť správania sa užívateľov v kybernetickom priestore. Je vytvorený na základe 14 praktizovaných spôsobov ochrany a vyjadrený na stupnici od 0 do 1, kde hodnota 0 predstavuje absolútne rizikové správanie (nedodržiavanie ani jednej z bezpečnostných zásad), a 1 bezpečné správanie (dodržiavanie všetkých odporúčaných zásad). V roku 2020 bol index digitálnej bezpečnosti seniorov 0,36 a v porovnaní s rokom 2023 sa index zvýšil na 0,41.*“⁵

Na základe daného výskumu sme sa rozhodli zamerať sa na skúmanie vplyvu elektronických masmédií na seniorov, ako rizikovú skupinu osôb.

Metodológia skúmania podvodov páchaných na senioroch v Slovenskej republike

Z demokratického hľadiska je kľúčovou funkciou spravodajských médií⁶ „pomáhať občanom pri získavaní informácií“, ktoré sú nevyhnutné pre ich aktívnu účasť v spoločenskom a politickom živote. Avšak, poskytovanie informácií samo o sebe nestačí a z tohto hľadiska je dôležitým predpokladom, aby občania tieto informácie aktívne prijímali a dôverovali im. Ak občania médiám neveria, nebudú ich považovať za dôveryhodný zdroj informácií, z čoho vyplýva, že ich nebudú aktívne využívať.⁷

Dôvera v elektronické médiá pri senioroch sa stáva čoraz relevantnejšou témou a to z dôvodu ich rastúceho využívania aj touto skupinou osôb. Seniori sa často stretávajú s rôznymi problémami, čo sa týka prijímania a využívania elektronických médií. Aj z tohto dôvodu sme sa rozhodli zamerať vlastné skúmanie na elektronické médiá vo vzťahu k seniorom.

² STRÖMBÄCK, J., TSFATI, Y., BOOMGAARDEN, H., DAMSTRA, A., LINDGREN, E., Vliegenthart, R., & Lindholm, T. 2020. *News media trust and its impact on media use: toward a framework for future research*. Annals of the International Communication Association, 44(2), 139–156. <https://doi.org/10.1080/23808985.2020.1755338>.

³ Osoby nad 60 rokov v zmysle Trestného zákona (Zákon č. 300/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov):

⁴ ARROYO-MENÉNDEZ M, GUTIÉRREZ-LÁIZ N, CRIADO-QUESADA B. 2022. *The Digitization of Seniors: Analyzing the Multiple Confluence of Social and Spatial Divides*. Land. 2022; 11(6):953. <https://doi.org/10.3390/land1106095>.

⁵ VELŠIC, M. 2023. Digitálna gramotnosť na Slovensku, 2023, zaoštrné na seniorov. [cit. 13.12.2024]. [online]. Dostupné na internete: https://www.ivo.sk/buxus/docs//publikacie/subory/Digitalna_gramotnost_2023.pdf.

⁶ Za spravodajské médiá, ktoré sú využívané elektronickými masmédiami považujeme televízne spravodajské médiá, digitálne spravodajské médiá, podcasty a videá.

⁷ STRÖMBÄCK, J., TSFATI, Y., BOOMGAARDEN, H., DAMSTRA, A., LINDGREN, E., Vliegenthart, R., & Lindholm, T. 2020. *News media trust and its impact on media use: toward a framework for future research*. Annals of the International Communication Association, 44(2), 139–156. <https://doi.org/10.1080/23808985.2020.1755338>.

Stanovili sme si cieľ skúmania: Analyzovať, akým spôsobom elektronické médiá zobrazujú podvody páchané na senioroch v Slovenskej republike.

V rámci skúmania sme využívali viaceré kriminologické metódy a techniky ako napríklad aj abstrakciu, mediálnu analýzu a porovnanie. Prostredníctvom abstrakcie sme sa zamerali na podstatné aspekty podvodov páchaných na senioroch, pričom sme sa sústredili na najčastejšie formy podvodov páchaných na senioroch. Mediálna analýza nám pomohla zistiť, akým spôsobom sú podvody páchané na senioroch prezentované v médiách. Porovnaním sme skúmali ako rôzne elektronické médiá pokrývajú podvody páchané na senioroch.

Výber skúmaných prípadov bol náhodný, ale zároveň sme sledovali podmienku rozdielnosti prípadov z hľadiska foriem páchania podvodov. Každý z uvedených prípadov bol klasifikovaný v zmysle Trestného zákona⁸ ako trestný čin. Ďalšou podmienkou prípadov bolo, že boli prezentované v elektronických médiách a neboli spoplatnené v plnej verzii. Po splnení týchto podmienok sme vybrali desať prípadov.

Objektom skúmania sú podvody páchané na senioroch v Slovenskej republike. Predmet skúmania sme určili aké sú konkrétne spôsoby, techniky a prístupy, ktoré využívajú elektronické médiá pri prezentovaní informácií o podvodoch páchaných na senioroch.

V prvej časti skúmania sme vylúčili elektronické zdroje a články, ktoré sa iba priamo orientujú na prevenciu podvodov páchaných na senioroch. V druhej časti skúmania sme vyhľadávali informácie v elektronických masmédiách prostredníctvom viacerých kľúčových slov, ktoré boli nasledujúce: „okradnutý dôchodca“, „podvody na senioroch“, „podvodník okradol“, „seniorka prišla o peniaze“.

Vyhľadávanie sme obmedzili na obdobie od 04. 07. 2024 do 18. 12. 2024, z dôvodu aktuálnosti využívaných spôsobov páchania podvodov na seniorov. V rámci geografického hľadiska sme sa zamerali na územie Slovenskej republiky. Informačnými zdrojmi boli televízne noviny prostredníctvom televízneho vysielania a viaceré digitálne spravodajské médiá.

Prípady podvodov páchaných na senioroch v Slovenskej republike

Prípad č. 1 (04. 07. 2024)

„Seniorka z okresu Pezinok prišla o celoživotné úspory. Peniaze aj cennosti v hodnote 17 900 eur mala nechať podvodníkom pri strome na Svätovojtešskej ulici v Bratislave. TASR o tom informovala bratislavská krajská policajná hovorkyňa Silvia Šimková.

Žena prišla v stredu (3. 7.) podať trestné oznámenie na jedno z oddelení Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Pezinku. „Známa legenda o policajtke a páchatel'och trestnej činnosti mala byť v telefonáte hlavnou témou. Po zistení informácií od seniorky mala dať falošná policajтка inštrukcie, ktoré mali doviest' seniorku s plnou taškou cenností a hotovosti k jednému z rodinných domov na Svätovojtešskej ulici v Bratislave,“ opísali policajti.

Bratislavskí krajskí policajti, preto opätovne vyzývajú občanov, ktorí majú vo svojej blízkosti seniorov žijúcich samostatne, prípadne majú rodinných príslušníkov vo vyššom veku, aby ich informovali o podvodných praktikách a dali im rady, ako sa nestáť obeťou podvodu“.⁹

⁸ Zákon č. 300/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov.

⁹ TASR, 2024. *Seniorka uverila falošnej policajtke, prišla o celoživotné úspory.* [cit. 01.10.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/716073-seniorka-uverila-falosnej-policajtke-prisla-o-celozivotne-uspory/>.

Prípád č. 2 (18. 07. 2024)

„Igor a Lucia vylákali od dôverčivého dôchodcu z Gelnice Jozefa Štefánika postupne až 83 tisíc eur. „Najprv si požičiavali menšie sumy, neskôr väčšie a väčšie,“ opísal poškodený Jozef. „Keď som chcel, aby mi peniaze vrátili, povedali, že najprv musím do ich vlastníctva prepísať na pár dní svoj rodinný dom.“ Dôchodca uveril slovám podvodníkov, že ich čaká akási finančná transakcia, pri ktorej však musia vlastniť nehnuteľnosť. Dom na nich prepísal. Nevrátili mu ho však, naopak, chceli sa doň nastáňovať.“¹⁰

Prípád č. 3 (30. 07. 2024)

„Osoby vyššieho veku sa pre svoju dôverčivosť, dobrosrdečnosť a nepoučiteľnosť stávajú často obeťami podvodov a krádeží. Podvodníci sa skrývajú v osobách, ktoré sa na seniorov obracajú s naliehavou prosbou o finančnú pomoc prostredníctvom vymyslených príbehov.

Tentokrát sa podvodník vydával za policajta a oznámil seniorke, že jej dcéra mala dopravnú nehodu a zrazila dieťa. Tentokrát vylákal od dôchodkyne peniaze pod zámienkou, že dcéra nebude stíhaná za dopravnú nehodu.

Dôverčivá 76-ročná žena z okresu Košice okolie sa v týchto dňoch stala obeťou podvodníka a prišla tak o pár tisíc. Prípádom sa už intenzívne zaoberajú košickí kriminalisti. 76-ročnú ženu telefonicky na pevnú linku kontaktoval neznámy muž, predstavil sa ako príslušník Policajného zboru a oznámil, že jej dcéra mala dopravnú nehodu, pri ktorej mala zraziť 5-ročné dieťa, ktoré je v kritickom stave v nemocnici a vypýtal si od dôchodkyne číslo mobilu, na ktorý jej vzápätí zatelefonoval.

Uviedol jej, že pokiaľ uhradí sumu vo výške 30.000 eur, tak nebude jej dcéra stíhaná za dopravnú nehodu. Dôchodkyňa na to zareagovala, že takú hotovosť doma nemá. Opýtal sa jej koľko peňazí má doma a či sa vie dostaviť do Košíc. Potom dôchodkyňu inštruoval, aby peniaze vložila do igelitovej tašky a prišla do areálu nemocnice.

Po celý čas ju páchatel navigoval kam má ísť s tým, že ju vidí na kamerách, a podľa jeho pokynov mala vložiť peniaze do odpadkového koša pred areálom nemocnice. Seniorka tak aj urobila. Potom jej páchatel uviedol, aby sa vrátila späť do svojho auta a následne sa stretnú pred jedným z košických hotelov. Po celý čas bol v telefonickom kontakte s dôchodkyňou, ktorú upozornil, aby nezložila telefón. Dôchodkyňa prišla na dohodnuté miesto, páchatel hovor ukončil a viac sa neozval.

Túto nekalú praktiku podvodníka oznámila polícii dcéra poškodenej ženy, s ktorou sa seniorka neskôr skontaktovala, a ktorá jej potvrdila, že ide o podvod. Polícia začala ihneď konať. Prípádom sa už zaoberá vyšetrovateľ odboru kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach, ktorý začal trestné stíhanie pre zločin podvodu. Polícia po páchatelovi intenzívne pátra“.¹¹

¹⁰ SLIVENSKÝ, J. 2024. *Dôchodcu okradli o 83-tisíc eur. Dvojicu podvodníkov však pustili na slobodu* [cit. 01.10.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/717575-dochodcu-okradli-o-83-tisic-eur-dvojicu-podvodnikov-vsak-pustili-na-slobodu/>.

¹¹ KONŠTIAK, P. 2024. *Podvodníci nemajú prázdniny. Stále okrádajú dôchodcov*. [cit. 30.07.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.krimi-spravy.sk/podvodnici-nemaju-prazdniny-stale-okradaju-dochodcov/>.

Prípád č. 4 (20. 09. 2024)

„Seba aj dcéru pripravila o úspory, policajti vyšetrujú ďalší prípad podvodu dôchodkyne tento raz naletela špekulantom 62 ročná žena z Prievidze, suma, ktorú vyhodila von z balkóna, je obrovská.

Seniorke o pol 2 poobede zvonil mobil, ktorý mala na nabíjačke a keď ho zdvihla, zbadala neznáme číslo. Hovorí „prosím, že ahoj starká“ Seniorka si myslí, že je to jej vnuk a potom hovorím „Šimonko, ale veď ty máš nejaký iný hlas“. Hlas v telefóne hovorí, „že som trošku prechladnutý.“

Seniorka uverila a muž v telefóne spustil premyslený príbeh, vraj s mamou kupujú niečo drahé a potrebujú rýchlo peniaze, aby ich mohli vložiť do banky. Dušoval sa, že iba na chvíľu. Seniorka hovorí, že „O 4 mi to dajú, ja tu mám hovorím postihnutého syna tak veľa starostí mám, takže je to úplne už potom všetko. Oni ma tak riadi že ja som išla proste ako strela. Naozaj potrebujú rýchlo peniaze všetko čo mala dala podľa inštrukcií do tašky a išla na balkón dole mal byť muž menom Milan, ktorý peniaze prevezme v týchto miestach.“ Vraj už čakal a už dôchodkyňa postupovala podľa pokynov a vyhodila peniaze. Stotisíc EUR z toho približne €50 000 boli vlastné úspory a približne 50 000 € úspory jej dcéry. Príslušník mestskej polície hovorí, že „Ludia sa často pochvália prehadia v obchode alebo niekde pred nami, že takúto sumu majú, že neveria bankám a podobne. Takže skôr si myslím, že je to naozaj cielené konanie zamerané na ľudí, ktoré ktorí tu hotovosť môžu mať.“

Seniorka, že urobila obrovskú chybu, si uvedomuje a rovnako aj to, že ak by sa aj peniaze vrátili, bol by to skôr zázrak. Sama hovorí, že „Čo si spravila? A že proste toto by sa mi nikdy nestalo a ja hovorím nikdy nehovorte nikdy.“ Príslušník mestskej polície hovorí, že „Scenáre sú prepracované a sú cielené tak, aby človek v okamihu toho podvodu nepremýšľal“.¹²

Prípád č. 5 (11. 10. 2024)

„Zavolajú, zahrajú na city a pod psychickým nátlakom žiadajú peniaze. S podvodmi na seniorov sa stretávajú policajti takmer každý deň. Najohrozenejšou skupinou sú podľa nich tí ktorí žijú sami a nie sú v častom kontakte so svojou rodinou. Zavolajú, že niekto blízky spôsobil dopravnú nehodu a bude potrebovať Vaše peniaze. Pri takýchto telefonátov je iba jediné, získať peniaze od tých najzraniteľnejších. Seniori peniaze tým podvodníkom dajú často zo strachu. Za minulý rok sa im podarilo vylákať od seniorov viac ako 2 milióny EUR. Práve túto zámienku o dopravnej nehode majú podvodníci najradšej.

Ďalším podobným prípadom, s ktorým sa stretávame, je prípad kedy volá policajt seniorovi že je obeťou trestného činu a je potrebné aby čo najrýchlejšie všetku hotovosť a šperky hodil do nejakého predmetu, do vrečka a odniesol ho na dohodnuté miesto. Páchatelia volajú aj niekoľkokrát za sebou, aby dôchodca náhodou nestihol zavolať príbuznému, alebo na políciu. Páchatelia majú stále nové triky, predstavia sa ako zamestnanci pošty, že prišli vrátiť preplatok no potrebujú rozmeniť, zložia a zavolajú naspäť už ako policajti a povedia seniorovi že v nebezpečí a má vyhodiť peniaze z okna.

Aby polícia takýmto podvodom predchádzala, chodí za seniormi aj spolu s poštármi osobne. Zavonia danému dôchodcovi, s ktorým ide poštárka niečo vybaviť s ním v rámci pošty

¹² ZIMAN, P. 2024. Dôchodkyňa pripravila seba aj svoju dcéru o úspory. Podvodníkom hodila z balkóna šesťcifernú sumu. . [cit. 01.10.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/926566-dochodkyňa-pripravila-seba-aj-svoju-dceru-o-úspory-podvodníkom-hodila-z-balkóna-šesťcifernú-sumu>.

*a vtedy im začne vysvetľovať policajt možnosti prevencie pred páchaním podvodov. Najčastejším terčom sú osamelí seniori“.*¹³

Prípád č. 6 (22. 10. 2024)

„Policia rieši prípad podvodu, ktorého obeťou sa stala 74-ročná žena. Doposiaľ neznámy páchatel' ju kontaktoval telefonicky z neznámeho čísla a predstavil sa ako jej synovec. Počas hovoru jej povedal, že súrne potrebuje peniaze, keďže čaká na advokáta kvôli podpisu nejakej zmluvy. Podvodník žene ďalej tvrdil, že ak advokátovi do polhodiny nezaplatí, príde o 19 000 eur.

*V snahe pomôcť žena neznámemu mužovi uverila a na Štefánikovej triede odovzdala neznámej osobe finančnú hotovosť vo výške 10 000 eur. Policia v tejto veci prijala trestné oznámenie pre podozrenie z trestného činu podvodu. Odborníci zároveň vyzývajú seniorov, aby si dávali pozor na podozrivé telefonáty a boli opatrní pri komunikácii s neznámymi ľuďmi.“*¹⁴

Prípád č. 7 (22. 10. 2024)

„Taktiež sa takmer nechali oklamať aj manželia z dediny pri Zlatých Moravciach. Obaja sú už na dôchodku. Podvodníci im poslali správu. V nej ich falošný syn žiadal o peniaze, pretože sa mu vraj pokazil telefón. Manželvia mu mali urýchlene poslať peniaze.

S falošným synom si vymenili niekoľko správ. Číslo malo slovenskú predvoľbu. Podvodník ich navigoval, ako majú postupovať. Najprv si podvodníci pýtali sumu 1839 eur; neskôr iba 1000, no prevod nebolo možné previesť.

*Manželom vtedy napadlo predsa len synovi zavolať na jeho telefónne číslo. „Syn telefón zdvihol a ohlásil sa, že čo je, mami. A my sme s manželom skoro odpadli,“ zverila sa dôchodkyňa.“*¹⁵

Prípady č. 8 a č. 9 (11. - 12. 11. 2024)

„Prvý prípad: údajný šéf vrtnej spoločnosti so starenkou komunikoval na sociálnej sieti. So ženou mal byť v dlhodobom kontakte. Postupne od nej začal žiadať peniaze prostredníctvom bankových účtov či bitcoinu. Od nej vymámil viac ako €404 000.

V druhom prípade páchatel' využil legendu o falošnej aplikácii na investovanie peňazí a poškodený muž prišiel falošným investovaním o takmer 10 000 €

V treťom prípade použil podvodník legendu o investovaní, tentokrát však do bitcoinu poškodený muž si mal podľa pokynov stiahnuť aplikácie, kde zadal všetky údaje ku kreditnej karte. Podvodníci ho obrali o takmer €4 000.

¹³ FRATRIČOVÁ, M. 2024. *Za minulý rok okradli senioroc o viac ako dva milióny eur. Najčastejším terčom sú osamelí dôchodcovia.* [cit. 12.10.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.ta3.com/clanok/962037/za-minuly-rok-okradli-seniorov-o-viac-ako-dva-miliony-eur-najcastejsim-tercom-su-osameli-dochodcovia>.

¹⁴ PAPERČKOVÁ, P. 2024. *Seniorka z Nitry prišla o 10-tisíc eur. Naletela podvodníkovi a peniaze mu dala na Štefánikovej triede.* [cit. 24.10.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.nitrac.sk/clanky/3624/seniorka-z-nitry-prisla-o-10-tisic-eur-naletela-podvodnikovi-a-peniaze-mu-dala-na-stefanikovej-triede>.

¹⁵ KOLEKOVÁ, M., MÚCSKOVÁ, A. 2024. *Podvodníci opäť útočia na city. Dôchodcovia čelia hrozbám falošných žiadostí o peniaze.* [cit. 25.10.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/932222-podvodnici-opact-utocia-na-city-dochodcovia-celia-hrozbam-falosnych-ziadosti-o-peniaze>.

Polícia opätovne upozorňuje občanov, aby boli obozretní. Za žiadnych okolností neposkytujte údaje zo svojej platobnej karty. Nedôverujte cudzím osobám, ktoré vás kontaktujú emailom alebo telefonicky a tlačia vás do úkonov, ktoré vám nie sú po vôli. Pri podozrivých volaniach tiež okamžite prerušte hovor, ak si myslíte, že išlo o podvod, kontaktujte políciu.“¹⁶

Prípad č. 10 (21. 11. 2024)

„Seniorku z bratislavského Ružinova pripravil o 20.000 eur podvodník, ktorý sa vydával za jej vnuka. Dôverčivá 83-ročná dôchodkyňa vybrala hotovosť z banky a v igelitovom vrecku ju podľa inštrukcií nechala na ulici v betónovom kvetináči. O prípade informoval hovorca Krajského riaditeľstva Policajného zboru (KR PZ) v Bratislave Michal Szeiff. Priblížil, že podvodník kontaktoval seniorku telefonicky. Presvedčil ju, že je jej vnuk a potrebuje 20.000 eur. „Sumu žena vybrala nadvakrát v pobočke banky v dvoch nákupných centrách. Peniaze následne vložila do igelitového vrecka a v zmysle pokynov ho vložila do betónového kvetináča v blízkosti ulíc Cyrilova a Jelačičova,“ informoval Szeiff. Až po príchode domov, k čomu ju tiež podvodník vyzval, zistila, že sa stala obeťou podvodu.

Polícia začala trestné stíhanie vo veci zločinu podvodu. Apeluje zároveň na seniorov, ale najmä na ich príbuzných, aby sa o tejto téme a riziku podobných podvodov rozprávali a pripomínali rovnako preventívne rady, ako postupovať v prípade nečakaných telefonických žiadostí o finančnú pomoc.“¹⁷

Výsledky skúmania a záver

Dôvera v elektronické médiá je kľúčová pre plnú participáciu seniorov v súčasnej spoločnosti, a z tohto dôvodu je dôležité vytvárať prostredie, ktoré im umožní bezpečne a efektívne využívať tieto médiá.ñ

Na základe uvedených prípadov môžeme vidieť, že seniori sa oveľa ľahšie stanú obeťami páchatel'ov, ktorí využívajú rôzne formy podvodov šírených aj prostredníctvom elektronických médií.

V rámci skúmania sme si stanovili cieľ: Analyzovať, akým spôsobom elektronické médiá zobrazujú podvody páchané na senioroch v Slovenskej republike.

Následne sme zistili viaceré spoločné znaky uvedených prípadov. Prvým znakom je manipulácia s dôverčivosťou a emocionálnym tlakom. Vo viacerých prípadoch páchatelia využívali emócie seniorov, akými boli strach, znepokojenie, emocionálny nátlak, starostlivosť o zdravie či bezpečnosť rodinných príslušníkov, na to aby si získali ich dôveru.

Druhým znakom je osamelosť seniorov. Páchatelia využívajú skutočnosť, že seniori nemajú vždy aktuálne informácie o podvodoch alebo sú náchylnejší veriť aj pre nich neznámym osobám.

¹⁶ CIMOVÁ, L. 2024. *Seniorka prišla o viac ako 400-tisíc eur: Podvodník ju pripravil o úspory.* [cit. 13.12.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.noviny.sk/krimi/990172-seniorka-prisla-o-viac-ako-400-tisic-eur-podvodnik-ju-pripravil-o-uspory>.

¹⁷ TVNOVINY, 2024. *Podvodník, vydávajúci sa za vnuka, obral seniorku z Bratislavy o 20000 eur* [cit. 21.11.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/937119-podvodnik-vydavajuci-sa-za-vnuka-obral-seniorku-z-bratislavy-o-20000-eur>.

Tretím znakom je využívanie autorít a oficiálnych postavení. Vo viacerých prípadoch páchatelia predstierajú, že sú policajti, právnici alebo iné dôveryhodné osoby a to z dôvodu, že týmto spôsobom zvyšujú dôveryhodnosť príbehu.

Štvrtým znakom je návod na konkrétnu akciu, ktorú majú seniori presne urobiť. Páchatelia veľmi podrobne inštruujú seniorov, čo majú urobiť aby získali finančné prostriedky od seniora. Práve tieto pokyny majú za cieľ zamedziť tomu, aby obeť – senior kontaktoval políciu či rodinných príslušníkov, alebo iné pre neho dôveryhodné osoby.

Piatym znakom je využívanie falošných investičných schém a aplikácií, ktorý je veľmi populárny najmä s rozšírením online platforiem.

Šiestym znakom je zastavenie kontaktu po odovzdaní peňazí. Práve po tomto čase si osoba často uvedomí, že sa stala obeťou podvodu.

Siedmym znakom je zneužívanie sociálnych sietí a digitálnych platforiem, cez ktoré si páchatelia vytvoria falošný profil a následne získali peniaze od dôveryhodnej obeť.

Taktiež môžeme povedať, že médiá v niektorých prípadoch podvodov zobrazujú emocionálne aspekty daného prípadu zacielených na vyvolanie emócií čitateľa. Zároveň potencionálne obeť sú prostredníctvom príspevku informované o možnostiach predchádzania trestnej činnosti, aby sa nestali ďalšími obeťami. Takéto prístupy majú významnú úlohu v prevencii, z dôvodu, že zvyšujú citlivosť verejnosti na problém, ktorý je aktuálny. Následne aj motivuje k tomu, aby sa situácia neignorovala.

Podľa nášho názoru elektronické médiá zohrávajú kľúčovú úlohu v osvetovej kampani proti podvodom páchaných na senioroch tým, že kombinujú emocionálne príbehy s konkrétnymi radami a informáciami o prevencii. Takýmto spôsobom nielen zvyšujú informovanosť o podvodoch, ale aj aktivizujú spoločnosť, aby sa stala proaktívnou v ochrane zraniteľných osôb a minimalizovaní rizika podvodov. Dôležité je, že médiá poskytujú verejnosti nielen informácie o tom, ako sa podvody dejú, ale aj konkrétne kroky, ako im predchádzať, čím pomáhajú vytvárať bezpečnejšie prostredie pre všetkých.

Použitá literatúra

ARROYO-MENÉNDEZ M, GUTIÉRREZ-LÁIZ N, CRIADO-QUESADA B. 2022. *The Digitization of Seniors: Analyzing the Multiple Confluence of Social and Spatial Divides*. Land. 2022; 11(6):953. <https://doi.org/10.3390/land1106095>.

CIMOVÁ, L. 2024. *Seniorka prišla o viac ako 400-tisíc eur: Podvodník ju pripravil o úspory*. [cit. 13.12.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.noviny.sk/krimi/990172-seniorka-prisla-o-viac-ako-400-tisic-eur-podvodnik-ju-pripravil-o-uspory>.

FRATRIČOVÁ, M. 2024. *Za minulý rok okradli seniorov o viac ako dva milióny eur. Najčastejším terčom sú osamelí dôchodcovia*. [cit. 12.10.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.ta3.com/clanok/962037/za-minuly-rok-okradli-seniorov-o-viac-ako-dva-miliony-eur-najcastejším-terčom-su-osamelí-dochodcovia>.

KONŠTIAK, P. 2024. *Podvodníci nemajú prázdniny. Stále okradajú dôchodcov*. [cit. 30.07.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.krimi-spravy.sk/podvodnici-nemaju-prazdniny-stale-okradaju-dochodcov/>.

PAPRČKOVÁ, P. 2024. *Seniorka z Nitry prišla o 10-tisíc eur. Naletela podvodníkovi a peniaze mu dala na Štefánikovej triede*. [cit. 24.10.2024]. [online]. Dostupné na internete:

<https://www.nitrak.sk/clanky/3624/seniorka-z-nitry-prisla-o-10-tisic-eur-naletela-podvodnikovi-a-peniaze-mu-dala-na-stefanikovej-triede>.

SLIVENSKÝ, J. 2024. *Dôchodcu okradli o 83-tisíc eur. Dvojicu podvodníkov však pustili na slobodu* [cit. 01.10.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/717575-dochodcu-okradli-o-83-tisic-eur-dvojicu-podvodnikov-vsak-pustili-na-slobodu/>.

STRÖMBÄCK, J., TSFATI, Y., BOOMGAARDEN, H., DAMSTRA, A., LINDGREN, E., Vliegenthart, R., & Lindholm, T. 2020. *News media trust and its impact on media use: toward a framework for future research*. *Annals of the International Communication Association*, 44(2), 139–156. <https://doi.org/10.1080/23808985.2020.1755338>.

TASR, 2024. *Seniorka uverila falošnej policajtky, prišla o celoživotné úspory*. [cit. 01.10.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/716073-seniorka-uverila-falosnej-policajtky-prisla-o-celozivotne-uspory/>.

TVNOVINY, 2024. *Podvodník, vydávajúci sa za vnuka, obral seniorku z Bratislavy o 20000 eur* [cit. 21.11.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/937119-podvodnik-vydavajuci-sa-za-vnuka-obral-seniorku-z-bratislavy-o-20-000-eur>.

VELŠIC, M. 2023. *Digitálna gramotnosť na Slovensku, 2023, zaostrené na seniorov*. [cit. 13.12.2024]. [online]. Dostupné na internete: https://www.ivo.sk/buxus/docs//publikacie/subory/Digitalna_gramotnost_2023.pdf.

Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

ZIMAN, P. 2024. *Dôchodkyňa pripravila seba aj svoju dcéru o úspory. Podvodníkom hodila z balkóna šesťcifernú sumu*. [cit. 01.10.2024]. [online]. Dostupné na internete: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/926566-dochodkyna-pripravila-seba-aj-svoju-dceru-o-uspory-podvodnikom-hodila-z-balkona-sestcifernu-sumu>.

Autor

Mgr. Michaela Kiššová, PhD.

Odborný asistent

Katedry kriminológie

Akadémia Policajného zboru v Bratislave

e-mail: michaela.kissova@akademiapz.sk